

Nr 12.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om skyldighet för länsstyrelse att kungöra val av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 240 i första kammaren av herr *Cassel* och nr 317 i andra kammaren av herr *Håstad* hemställes, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring av den kommunala vallagen den 6 juni 1930, att länsstyrelse får i uppdrag att kungöra jämväl val av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige samtidigt med kungörandet av val av landstingsmän».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

När val av landstingsmän skall äga rum, åligger det enligt 20 § 1 mom. kommunala vallagen länsstyrelsen att sist nittonde dagen före valdagen utfärda kungörelse därom. I kungörelsen, som skall tillkännagivas i kyrkorna och införas i ortstidningar, skall upptagas antalet av dem, som skola väljas inom varje valkrets, dag och tider för valet, valstället för varje valdistrikt samt erinran om rätt för väljare att i vissa fall utöva rösträtt inom riket å postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat.

När val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige skall äga rum, åligger det enligt samma paragrafs 2 mom. valnämndens ordförande respektive i stad med magistrat dertna att i den beträffande kommunalstämma eller allmän rådstuga föreskrivna ordningen utfärda kungörelse om valet likaledes sist nittonde dagen före valdagen. Kungörelsen skall innehålla samma uppgifter som den länsstyrelsen utfärdar. Den för utfärdandet av kungörelse om dessa val föreskrivna ordningen innebär, att kungörelsen skall tillkännagivas i landsförsamlingens kyrka, respektive i stadens kyrka eller kyrkor samt anslås på den eller de platser inom kommunen eller staden, som bestämts för ändamålet. Tillkännagivande av tid och ställe för valen införes också i ortstidning, om icke annat enligt den kommunala representationens beslut gäller för kungörande av kommunalstämma eller allmän rådstuga.

Motionärerna torde åsyfta att med förläggande till länsstyrelsen av kungörandet även av de allmänna kommunal- och stadsfullmäktigevalen avskaffa valnämndens och magistratens befattning därmed. Med anledning härav vill konstitutionsutskottet till en början framhålla, att den omständigheten, att kungörandet av kommunalfullmäktigeval och stadsfullmäktigeval skall ske i den för kommunalstämma eller allmän rådstuga föreskrivna ordningen, synes sammanhånga med att sådana val enligt 1862 års förordningar om kommunalstyrelse ägde rum på kommunalstämma och vid allmän rådstuga. Vid införandet av 1930 års kommunallagar bröts sambandet mellan kommunalstämma respektive allmän rådstuga och val av representation, och infördes i stället bestämmelser om särskild valförrättning under en viss tidsperiod. År 1942 bestämdes slutligen dagen för de allmänna kommunala valen på sätt som nu gäller. I samband med dessa lagändringar omreglerades icke ordningen för kungörande av valen. Det alltjämt tillämpade förfaringssättet har emellertid visat sig ändamålsenligt. Genom det kungörande i lokaltidningar eller på annat sätt, varom valnämnderna och magistraterna regelmässigt föranstalta, nås stora grupper väljare, vilka icke skulle erhålla underrättelse om fullmäktigevalen, därest meddelande därom intoges endast i de av länsstyrelserna utfärdade kungörelserna, som av ekonomiska eller andra skäl ofta införas i endast ett begränsat antal tidningar. Med den av motionärerna föreslagna ordningen skulle följaktligen kungörandet av fullmäktigevalen komma att bli mindre effektivt än för närvarande. Utskottet anser sig därför icke kunna tillstyrka det föreliggande förslaget.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,
att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens
åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 mars 1951.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson,* Elmgren,* Herlitz, Lindén, Gustav Emil Andersson,* Sandberg, Damström, Arrhén och Weiland;* samt

från a n d r a kammaren, herrar Hallén, von Friesen, Fast,* Pettersson i Norregård, Norén, Swedberg, Spångberg, Jonsson i Haverö, Hammar och Braconier.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Herlitz, Lindén, Arrhén, von Friesen, Swedberg, Spångberg, Hammar* och *Braconier* vilka ansett, att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Motionärerna rikta sig mot det förhållandet, att då landstingsmannaval och vissa andra kommunala val enligt lag äga rum vid en och samma förrättning, allmänheten likväl erhåller kännedom om dessa val genom skilda kungörelseförfaranden som ankomma, å ena sidan på länsstyrelsen, å andra sidan på kommunala myndigheter. Utskottet kan icke undgå att finna det egendomligt, att sålunda intet officiellt meddelande utgår med upplysning om båda de val som äga rum vid samma förrättning. Den ordning som nu tillämpas kan endast förklaras, om man erinrar sig att landstingsmannaval och kommunala val förr ägde rum vid skilda tillfällen; då de sammanfördes ägnades ingen uppmärksamhet åt kungörelseförfarandet.

Enligt utskottets mening är det en naturlig ordning, att de i 20 § 1 st. föreskrivna kungörelser om valet, som länsstyrelsen utfärdar och som anslås i kyrkorna och införas i ortstidningar, jämväl innefatta meddelanden om de primärkommunala valen. På närmare utredning bör det ankomma att undersöka, i vad mån de på de kommunala organen ankommande kungörelseåtgärderna i samband därmed kunna förenklas. Givetvis bör det tillses, att allmänhetens möjligheter att erhålla kännedom om valen icke inskränkas. Eventuellt kan det för detta ändamål bliva nödvändigt, att länsstyrelsens kungörelse införes i tidningar i större omfattning än nu är fallet.

Med stöd av vad som anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 240 av herr Cassel och II: 317 av herr Håstad måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring av den kommunala vallagen den 6 juni 1930, att länsstyrelse får i uppdrag att kungöra jämväl val av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige samtidigt med kungörandet av val av landstingsmän.
